

Κάθριν Όπι
Ανατολή, 2009

ΣΙΩΠΗ

ΑΡΛΙΝ ΚΑΓΓΕ

ΣΙΩΠΗ

ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΘΟΡΥΒΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΝΟΡΒΗΓΙΚΑ
ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Λογοτεχνικά δοκίμια

Μικρή βιβλιοθήκη σοφίας για τη ζωή

Άρλιν Κάγκε, *Σιωπή – Στην εποχή των θορύβων*

Erling Kagge, *Stillhet – i støyens tid*

Μετάφραση: Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη

Υπεύθυνη έκδοση: Υβόνη Καρύδη

Επιμέλεια, διόρθωση: Μαρία Σεβαστιάδου

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Φιλμ, μοντάζ: Μαρία Ποινοπούλου-Ρένεση

Copyright© Erling Kagge, 2016

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε.

(Εκδόσεις Πατάκη), 2017

Published in agreement with Stilton Literary Agency

Πρώτη έκδοση στη νορβηγική γλώσσα από τις εκδόσεις Kagge

Forlag AS, Όσλο, 2016

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Μάιος 2018

K.E.T. B190 K.E.Π. 395/18 ISBN 978-960-16-7767-5

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΡΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Όταν αδυνατώ να πάρω τα πόδια μου ή τα βουνά ή ένα σκάφος ιστιοπλοϊκό και να φύγω μακριά από τον κόσμο, έχω μάθει να κλείνω τον κόσμο απέξω.

Μου πήρε χρόνο να το μάθω. Μόνο όταν κατάλαβα πια πως είχα βαθιά ανάγκη από σιωπή μπόρεσα να την κυνηγήσω – και με περίμενε εκεί, κάτω από την κακοφωνία των σκέψεων, των μουσικών, των iPhones και των εκχιονιστικών, των θορύβων από μηχανές και από την κίνηση στου δρόμους. Σιωπή.

Δεν πάει καιρός που προσπάθησα να πείσω τις τρεις κόρες μου ότι τα μυστικά του κόσμου κρύβονται μέσα σ' αυτήν τη σιωπή. Καθόμασταν γύρω από το τραπέζι της κουζίνας Κυριακή μεσημέρι, τρώγοντας, τη μία και μοναδική μέρα της εβδομάδας που μπορούμε να καθίσουμε και να μιλήσουμε ο ένας με τον άλλο πρόσωπο με πρόσωπο. Τις υπόλοιπες μέρες

όλο και κάποιος έχει να κάνει κάτι. Τα κορίτσια με κοιτάζαν σαν να μη με πολυπίστευαν. Σιωπή; Δηλαδή το τίποτα; Πριν προλάβω να τους εξηγήσω πως η σιωπή μπορεί να γίνει φίλος καλός κι ότι αποτελεί μεγαλύτερη πολυτέλεια από οποιαδήποτε από αυτές τις τσάντες Marc Jacobs που τόσο ποθούσαν, είχαν βγάλει ήδη τα συμπεράσματά τους: η σιωπή είναι χρήσιμη μόνο όταν είσαι θλιμμένος. Πέραν αυτού δεν έχει καμία αξία.

Ενώ καθόμασταν γύρω από το τραπέζι, θυμήθηκα την περιέργεια που έδειχναν απέναντι στον κόσμο όταν ήταν παιδιά. Πώς αναρωτιούνταν τι κρύβεται πίσω από την πόρτα. Πώς εκπλήσσονταν με τους διακόπτες του ηλεκτρικού ρωτώντας με πώς γίνεται να «ανοίγει» το φως.

Ερωτήσεις και απαντήσεις, ερωτήσεις, απαντήσεις. Η περιέργεια αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ζωής. Αλλά τα παιδιά μου είναι πια 13, 16 και 19 χρονών και διερωτώνται ολοένα και λιγότερο, κι όταν, τέλος πάντων, αναρωτιούνται για κάτι, βγάζουν μεμιάς το κινητό και βρίσκουν την απάντηση. Τρέφουν ακόμα περιέργεια για διάφορα πράγματα, μα το πρόσωπό τους είναι πια περισσότερο ενήλικο παρά παιδικό, και το μυαλό τους περιέχει περισσότερες φι-

λοδοξίες παρά ερωτήσεις. Καμία τους δεν ήθελε να συζητήσει περί σιωπής, κι έτσι κι εγώ αποφάσισα να τους πω μια ιστορία, μήπως και την εξαναγκάσω.

Δύο φίλοι μου αποφάσισαν κάποτε να ανέβουν στο Έβερεστ. Πρωί πρωί μια μέρα ξεκίνησαν από την κατασκήνωση βάσης για να αναρριχηθούν από τη νοτιοδυτική πλαγιά του βουνού. Όλα πήγαιναν καλά. Φτάνουν στην κορυφή, και ξεσπάει χιονοθύελλα. Κατάλαβαν ότι δε θα τα κατάφερναν να κατέβουν ζωντανοί από κει. Ο πρώτος πήρε το δορυφορικό τηλέφωνο και κάλεσε τη γυναίκα του, που ήταν έγκυος. Αποφάσισαν μαζί, από το τηλέφωνο, για το όνομα του μωρού που κουβαλούσε στην κοιλιά της. Και ύστερα ο φίλος μου πέθανε ήσυχα, λίγο πιο κάτω από την κορυφή. Ο άλλος φίλος μου δεν επικοινωνήσε με κανέναν προτού πεθάνει. Κανένας δεν ξέρει τι ουσιαστικά συνέβη εκείνη τη μέρα πάνω στο βουνό. Αλλά λόγω του ξηρού ψυχρού κλίματος στα 8.000 μέτρα, οι δύο φίλοι μου έχουν παγώσει. Και κείτονται εκεί στην ησυχία, ίδιοι και απαράλλαχτοι όπως τους είδα τελευταία φορά 22 χρόνια νωρίτερα.

Επιτέλους, σιωπή απλώθηκε γύρω από το τραπέζι. Ένα

από τα κινητά μας τηλέφωνα έσκουξε –κάποιο μήνυμα– αλλά κανένας μας δε σκέφτηκε να το κοιτάξει. Γεμίσαμε τη σιωπή μόνο με τον εαυτό μας.

Έπειτα από λίγο καιρό με κάλεσαν από το Πανεπιστήμιο του Σαιντ Άντριους στη Σκοτία να δώσω μια διάλεξη. Έπρεπε να διαλέξω το θέμα μόνος μου. Συνήθως μιλάω για τα *εξτρίμ* ταξίδια που κάνω στα πέρατα του κόσμου, αλλά οι σκέψεις μου τούτη τη φορά γυρνοβολούσαν στα οικεία, στο κυριακάτικο εκείνο οικογενειακό γεύμα. Αποφάσισα, λοιπόν, να μιλήσω περί σιωπής. Προετοιμάστηκα καλά, αλλά ήμουν –ως συνήθως– νευρικός πριν από την ομιλία μου. Μήπως τέτοιου είδους σκέψεις δεν είχαν θέση σε ακαδημαϊκές αίθουσες, αλλά μόνο σε οικογενειακά τραπέζια; Όχι πως περίμενα να με γιουχάρουν σ' αυτά τα 18 λεπτά που θα τους μιλούσα, βεβαίως, αλλά, να, ήθελα πολύ οι φοιτητές να ενδιαφερθούν πραγματικά γι' αυτά που με ενδιέφεραν.

Ξεκίνησα τη διάλεξη ζητώντας ενός λεπτού σιγή. Δεν ακουγόταν κιχ. Απόλυτη σιωπή. Για τα επόμενα 17 λεπτά τούς μιλούσα για τη *σιωπή γύρω μας* αλλά και για κάτι ακόμα πιο σημαντικό: *τη σιωπή εντός μας*. Οι φοιτητές παρέμεναν σιωπηλοί. Άκου-

γαν προσεκτικά. Λες και τους είχε λείψει πραγματικά η σιωπή.

Το ίδιο εκείνο βράδυ πήγαμε σε μια παμπ με μερικούς εξ αυτών. Μακριά από την εξώπορτα, που έμπαζε, με ένα ποτήρι μπίρα καθένας στο χέρι, ένιωθα θαρρείς και είχα επιστρέψει στα φοιτητικά μου χρόνια στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ευγενείς και φιλοπερίεργοι άνθρωποι, όμορφη ατμόσφαιρα, ενδιαφέρουσες συζητήσεις. *Τι είναι η σιωπή; Πού βρίσκεται; Γιατί μας είναι σημαντικότερη από οποτεδήποτε άλλοτε;* Αυτά τα τρία ερωτήματα ήθελαν να τους απαντήσω.

Εκείνο το βράδυ αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντικό, όχι μόνο λόγω της καλής παρέας, αλλά επειδή, χάρη σ' αυτούς τους φοιτητές, συνειδητοποίησα πόσο λίγα καταλάβαινα κι εγώ ο ίδιος. Επιστρέφοντας στο σπίτι, αδυνατούσα να σταματήσω να σκέφτομαι τα τρία αυτά ερωτήματα. Μου έγιναν εμμονή. Αρχισα να γράφω, να σκέφτομαι και να διαβάζω, πρωτίστως για μένα τον ίδιο. Και κάθε βράδυ καθόμουν και διερωτώμουν ποιες ήταν οι απαντήσεις στα τρία αυτά ερωτήματα.

Εντέλει προέκυψαν 33 προσπάθειες σκιαγράφησης τους.

1

Ένας εξερευνητής πρέπει να θαυμάζει και να αναρωτιέται. Ο θαυμασμός είναι μια από τις αγνότερες μορφές χαράς. Μου αρέσει ως αίσθημα. Τον νιώθω συχνά και οπουδήποτε: όταν ταξιδεύω, όταν διαβάζω, όταν συναντάω ανθρώπους, όταν κάθομαι και γράφω, όταν αφουγκράζομαι τους χτύπους της καρδιάς μου ή κοιτάζω τον ήλιο να ανατέλλει. Η ικανότητα να θαυμάζουμε και να αναρωτιόμαστε είναι, για μένα, μια από τις ισχυρότερες δυνάμεις εντός μας. Και από τις ωραιότερες δεξιότητες που διαθέτουμε. Και δε μιλάω μόνο ως εξερευνητής. Μιλάω κι ως πατέρας και εκδότης. Μου αρέσει αυτή μας η ικανότητα. Ιδιαίτερα όταν δε μας τη διακόπτουν.

Οι επιστήμονες ανακαλύπτουν αλήθειες. Κι εγώ θα ήθελα να μπορώ να το κάνω, αλλά δεν είμαι καλός σ' αυτά. Στη διάρκεια της ζωής μου έχω δει το νόημα των πάντων να αλλάζει. Κι έτσι, θαυμάζω και διερω-

τώμαι κυρίως προς χάριν του θαυμασμού και της διερώτησης αυτών καθαυτά. Ως ταξίδι εξερεύνησης. Παρόλο που, πολλές φορές, ο θαυμασμός γίνεται ο σπόρος απ' όπου θα βλαστήσουν νέες γνώσεις.

Άλλες φορές νιώθω να αναρωτιέμαι ακούσια, δίχως να το θέλω, επειδή δε γίνεται αλλιώς. Κάτι προγενέστερο και άβολο σαν να ξυπνάει μέσα μου, μια σκέψη, μια εμπειρία που αρχίζει και με κατατρώνει και με κάνει να αναρωτιέμαι τι θέλει να μου πει.

Ένα βράδυ ήρθε να φάει μαζί μας η ξαδέρφη μου και μου έφερε για δώρο μια ποιητική συλλογή του Γιον Φόσσε. Αφού έφυγε, ξάπλωσα στο κρεβάτι μου και άρχισα να ξεφυλλίζω το βιβλίο. Και πάνω που ετοιμαζόμουν να σβήσω το φως, πετάχτηκαν από το χαρτί οι παρακάτω λέξεις: *υπάρχει μια αγάπη που κανένας δε θυμάται*. Τι εννοούσε με αυτές τις λέξεις; Μια αόρατη, αδρανής ή άδηλη αγάπη; Ή μήπως έγραφε κι αυτός για τη σιωπή; Άφησα από το χέρι το βιβλίο κι έμεινα ξαπλωμένος να σκέφτομαι. Οι καλοί ποιητές μού θυμίζουν τους μεγάλους εξερευνητές: διαλέγουν τις σωστές λέξεις και ξυπνούν στο μυαλό μου σκέψεις όπως έκαναν παλιά οι περιπέτειες των μεγάλων εξερευνητών που διάβαζα μι-

κρός. Προτού κοιμηθώ, αποφάσισα να γράψω στον Φόσσε την επομένη και να τον συμβουλευτώ.

«Κατά κάποιον τρόπο, μιλάει η ίδια η σιωπή» απάντησε ο Φόσσε έξι λεπτά αφότου του είχα στείλει ηλεκτρονικό μήνυμα. Ήταν λες και περίμενε την ερώτησή μου, πράγμα απίθανο, αφού είχαμε να μιλήσουμε χρόνια.

Κι όμως· η σιωπή *πρέπει* να μιλάει. Εκείνη να μιλάει κι εσύ να συνδιαλέγεσαι μαζί της και να αξιοποιείς αυτό που σου προσφέρει. «Ίσως φταίει το γεγονός ότι σιωπή και θαυμασμός πάνε μαζί, αλλά η σιωπή εμπεριέχει και μια μεγαλοπρέπεια, μια ισχύ, σαν θάλασσα ή σαν ένα απέραντο χιονισμένο τοπίο. Κι όσοι δεν μπορούν να θαυμάσουν αυτήν τη μεγαλοπρέπεια τη φοβούνται. Και πιθανόν γι' αυτό φοβούνται πολλοί τη σιωπή (και γι' αυτό υπάρχει παντού μουσική, παντού, όμως)».

Αναγνωρίζω τον φόβο για τον οποίο γράφει ο Φόσσε. Είναι μια αόριστη αγωνία που δεν μπορώ να προσδιορίσω, κάτι που με κάνει να απουσιάζω συχνά από την ίδια μου τη ζωή. Αντ' αυτού, ασχολούμαι πάντα με κάτι, αποφεύγοντας τη σιωπή, ζώντας τη ζωή μου κάνοντας πράγματα: στέλνω μηνύματα, βάζω μουσική, ακούω ραδιόφωνο ή απλώς

αφήνω τις σκέψεις μου να τρέχουν από δω και από κει αντί να σταματήσω να κάνω οτιδήποτε κάνω και να κλείσω για λίγο τον κόσμο απέξω.

Νομίζω πως ο φόβος για τον οποίο μιλάει ο Φόρσε είναι ο φόβος να γνωρίσουμε βαθύτερα τον εαυτό μας. Και κάθε φορά που προσπαθώ να μην τον αντιμετωπίσω, αισθάνομαι δειλός.

*
**